

Geachte leden van commissie Water en Milieu,

Op 4 september 2006 hebben wij u geïnformeerd over het proces van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Tijdens deze commissievergadering heeft u aangegeven op een veel concreter niveau over de KRW te willen spreken. Daarvoor stellen wij u in de vergadering van 4 december a.s. graag in de gelegenheid. Aan de hand van de case over de case Kromme Rijn, willen wij u inzichtelijk maken welke afwegingen en dilemma's in een gebiedsproces een rol spelen en wat daarbij de rol van de provincie (PS) is. In de vergadering lichten wij de case toe. Ook wordt de relatie gelegd naar de rol van de provincie in het KRW-traject. Aan de hand van dilemma's kunt u hierover vervolgens met elkaar discussiëren.

In deze notitie treft u allereerst nadere, actuele informatie aan over de KRW. Vervolgens beschrijven wij kort de case Kromme Rijn. Wij sluiten de notitie af met enkele dilemma's, die wij tijdens de commissievergadering met u willen bespreken.

Met vriendelijke groet,

J. Binnekamp
Gedeputeerde water

NB.: De regionale nota's 2006 van Rijn West en Rijn Midden liggen op de fractiekamers.
Indien gewenst zijn er meer setjes beschikbaar.

I. KRW en de rol van de provincie

Waar staan we nu?

In september hebben de regionale bestuurlijk overleggen (RBO's) in Rijn West en Rijn Midden de regionale nota's vastgesteld. De inhoud van deze nota's bestaat uit de verkenningen van doelen, maatregelen en kosten. De waterbeheerders (waterschappen voor oppervlaktewater, provincies voor grondwater, RWS voor Rijkswateren) hebben deze verkenningen opgesteld, in samenwerking met andere partijen.

De nota's dienen om regionaal de bandbreedte van het KRW-traject te versmallen voor de volgende KRW-fase. Ook gelden de regionale verkenningen als input voor de landelijke nota, de zogenaamde Decemhernota 2006. Het kabinet stelt de Decemhernota 2006 eind december vast en stuurt deze vervolgens naar de Tweede Kamer.

Wat weten we nu?

De waterbeheerders hebben in beeld gebracht:

- Welke eisen aan bepaalde typen wateren kunnen worden gesteld en welke doelen daarvoor kunnen worden geformuleerd
- Welke effecten maatregelen hebben op de parameters die horen bij het doel
- Welke kosten deze maatregelen met zich meebrengen en wat de kosteneffectiviteit daarvan is

Uitgangspunt bij maatregelpakketten is geweest: pragmatisch, haalbaar en betaalbaar.

De verkenningen hebben een globaal karakter (beheersgebied) en zijn nog niet helemaal volledig. Zo bestaat de kans dat ze nog een aantal dubbeltellingen bevatten. Maar het proces heeft veel meer duidelijkheid gegeven over onder meer: welk effect een bepaalde maatregel heeft, op welke termijn zich effecten voordoen en welke kosten toe te rekenen zijn aan een bepaalde maatregel.

Er is gewerkt met beleidsvarianten om de bandbreedtes aan te geven.

Grofweg zijn de volgende beleidsvarianten in beeld gebracht:

- Doorgaan met autonome uitvoering en voorgenomen maatregelen
- Doelbereik in 2015, zoals het uitgangspunt van de KRW is
- Doelbereik in 2027, de uiterste termijn van de KRW

Deze beleidsvarianten maken inzichtelijk wat de uitersten zijn. Op basis hiervan kan een keuze worden gemaakt voor de inrichting van volgende fase: de gedetailleerde uitwerking van de doelen, maatregelen en kosten op het niveau van de eenheden van de KRW, de oppervlaktewater- en grondwaterlichamen.

Resultaat van de globale verkenning en het landelijke beeld in de Decemhernota 2006

Regionale nota's

Uit de regionale rapportages blijkt dat de kosten die moeten worden gemaakt om in elk waterlichaam in 2015 het doel te halen, onacceptabel hoog zijn. Bij een doelbereik van 70-80 procent in 2027 zijn de kosten maatschappelijk aanvaardbaar. (Zie voor een overzicht doelbereik en kosten Rijn West en Rijn Midden van de twee uiterste beleidsvarianten: bijlage 1 bij hoofdstuk I van deze notitie)

Landelijk beeld

Door het Rijk is een strategische Maatschappelijke kosten en baten analyse (MKBA) uitgevoerd.

Daaruit blijkt dat:

- voor het bereiken van de KRW-doelen een mix van **alle** maatregelen nodig is. De inrichtingsmaatregelen zijn het meest kosteneffectief en leveren de meeste baten op. Daarna komen maatregelen ter voorkoming van eutrofiëring. Het minst kosteneffectief zijn maatregelen ter verbetering van de chemische toestand.
- De meeste baten hebben betrekking op de kwaliteit van de (woon)omgeving. Ze zijn gunstig voor natuur, milieu en recreatie en daarmee voor de burgers.

In deze eerste MKBA worden de kosten van de KRW geschat op 9,2 miljard euro en de baten op 6 miljard euro.

Volgens de concept Decemhernota 2006 komt de gemiddelde lastenstijging bij doelbereik in 2027 op jaarlijks 2 procent stijging per huishouden voor wat betreft de waterschapslasten en gemeentelijke rioolheffing. Voor de industrie betekent de KRW een stijging van 10 procent aan milieulasten (= < 0,05 procent t.o.v. de productiewaarde en 0,5 procent t.o.v. de winst). Hierbij moet wel worden opgemerkt dat hier sprake is van gemiddelde kosten. Lokaal kunnen er verschillen optreden als er een grotere opgave ligt.¹

In 2007-2008 zal het Rijk de MKBA verfijnen.

Uitwerking richting 2009

Volgens de concept Decemhernota wordt voor de bepaling van de koers uitgegaan van:

- Maatschappelijke urgentie;
- Redelijke lastenontwikkeling;
- Goede balans tussen kosten en baten;
- Maatregelenpakket volgens WB21 en KRW eisen.

---

¹ Kamers van Koophandel uit Rijn West (8) hebben de globale verkenningen van de waterschappen in RW geanalyseerd op gevolgen voor het bedrijfsleven. Conclusie is: grote verschillen in tariefstijgingen tussen waterschappen; Tariefstijging is gemiddeld 4,7% per jaar; voortzetting van trend van toenemende lasten voor bedrijfsleven; tariefstijging is hoger dan % kostenstijging van lonen, energie e.d.. Voor provincie Utrecht: HDSR 7,5 %, AGV 2,5%, Rivierenland 4,1%.

De mogelijkheden van fasering volgens de systematiek van de KRW worden eerst benut, voordat wordt overgegaan tot het eventueel verlagen van de doelen.

In de komende periode wordt gewerkt aan het terugbrengen van de kosten met behoud van doelbereik door fasering, synergie en innovatie.

Het wordt concreet!

Tussen nu en eind 2007 worden de regionale nota's verder uitgewerkt met als resultaat: realistische waterkwaliteitsdoelen, met concrete en betaalbare maatregelpakketten. De uitkomsten vormen de basis voor stroomgebiedbeheersplan en provinciale waterhuishoudingsplan (2008 -2009).

Deze fase kent een bottom-up gebiedsproces waarbij de waterpartners in de regio zoeken naar effectieve maatregelen voor verbetering van de waterkwaliteit.

De provincie trekt voor het grondwater dit proces. Voor het oppervlaktewater zijn dit de waterschappen en RWS.

In de Regionale bestuurlijke overleggen (RBO's) zullen de voortgang van de gebiedsprocessen en bestuurlijke knelpunten worden besproken.

Rol van de provincies in dit geheel

De rol van de provincies bestaat uit:

- Faciliteren van het proces
- Kaders stellen
- Grondwaterbeheer
- Verbinden van de regio met het Rijk en EU
- Programmeren van de uitvoering

De kaderstellende rol komt in de komende fase expliciet naar voren. Daarbij moeten de gevolgen van de maatregelen op andere beleidsvelden en -ontwikkelingen in een gebied in het proces worden betrokken. De provincies zijn daartoe de aangewezen bestuurslaag. De provincies wegen de belangen op regionaal niveau en hebben een taak in de maatschappelijke afweging als het orgaan van de algemeen democratie.

Wat doet de provincie Utrecht?

Om in het gebiedsproces ook andere belangen en ontwikkelingen dan water mee te (laten) nemen, heeft de provincie Utrecht het vigerende provinciale beleid (provinciaal afwegingskader) in beeld gebracht en op gebiedsniveau uitgewerkt. Dit provinciaal afwegingskader heeft tot doel de waterbeheerders een werkbaar kader mee te geven in de gebiedsprocessen die nu gaan lopen. Daarnaast dient het als afstemmingdocument met de naburige provincies.

Met dit provinciaal afwegingskader willen we ook meer kansen creëren en synergie bevorderen. Door ook andere ontwikkelingen in beeld te brengen, kunnen kansen beter worden benut. Daarnaast kunnen ook eventuele tegenstrijdigheden met de KRW-systematiek in de gebiedsprocessen naar voren komen. Er is dan nog voldoende tijd om nadere besluitvorming in gang te zetten. Ook maakt de gebiedsuitwerking

inzichtelijk in hoeverre gebieden een relatie met elkaar hebben en of maatregelen ook elders effecten hebben. Deze werkwijze geeft in een vroeg stadium duidelijkheid over hetgeen de provincie als beleid hanteert en waaraan uiteindelijk wordt getoetst.

De planning van de opstelling van de diverse waterplannen is dusdanig krap dat voorkomen moet worden dat achteraf het gebiedsproces moet worden gecorrigeerd. Daarom leveren we met het provinciaal afwegingskader al in het begin van het proces input.

Beslismomenten / tijdpad

Eind 2007 moeten de regio's overeenstemming hebben over de uiteindelijke beleidsvarianten die aan de besturen zullen worden voorgelegd. Daarbij wordt een voorkeursvariant aangegeven. De variant die gekozen wordt, zal dan worden uitgewerkt in de waterplannen.

Halverwege 2007 zal het eerste resultaat van de gebiedsprocessen bekend zijn. Op dat moment kan de Commissie WeM zich een oordeel vormen over de richting en de gevolgen. Dan bestaat ook de mogelijkheid om nog bij te sturen. (Zie voor planning tweede helft 2006 en geheel 2007 bijlage 2 bij hoofdstuk I).

Hoe worden maatschappelijke organisatie en burgers betrokken?

Wat doen we daaraan als provincie Utrecht?

Sinds 2004 heeft de gedeputeerde water van de provincie Utrecht minimaal tweemaal per jaar bestuurlijk overleg met maatschappelijke organisaties (Vitens, Waternet, LTO, Staatsbosbeheer, NMU). Binnenkort zullen ook de Kamer van Koophandel en de recreatiesector als deelnemers aan dit overleg worden uitgenodigd.

In 2006 is in dit overleg aandacht besteed aan de manier waarop samengewerkt kan worden bij het bepalen van doelen en maatregelen. Hiervoor is een bezoek gebracht aan Langbroekerwetering en een concrete uitwerking gemaakt, met medewerking van het waterschap. Verder is op ambtelijk niveau gekeken hoe de participatie kan worden vergroot en is afgesproken dat de provincie hier bij andere partijen op aandringt.

Daarnaast worden op stroomgebiedniveau participatiebijeenkomsten georganiseerd, onder leiding van de provincies, om de waterbeheerders in hun werkprocessen uitvoering te laten geven aan participatie. In de gebiedsprocessen worden de maatschappelijke organisatie nauw betrokken. In deze fase vervullen zij deels ook een rol als spreekbuis voor burgers.

Om individuele burgers nu al te betrekken in het participatieproces is niet effectief. Pas in een later stadium, als ook veel (technische) onzekerheden zijn weggenomen, heeft het zin om de burgers rechtstreeks te benaderen. De ervaring leert dat burgers als het heel dichtbij komt, actief worden. Voor degenen die al in een eerder stadium mee willen praten, staan de maatschappelijke organisaties open.

Bijlage 1**Overzicht doelbereik en prognose over kosten per deelstroomgebied voor de twee uiterste beleidsscenario's**

	Beleidsvariant I Autonome uitvoering	Beleidsvariant II Forse inspanning
Rijn-West		
Doelbereik Ecologie oppervlaktewater	10% - 50%	30% - 90%
Doelbereik Chemie oppervlaktewater	Geen effect (alleen regionale maatregelen in beeld)	Geen effect (alleen regionale maatregelen in beeld)
Doelbereik Grondwater	50% - 80%	75% - 100%
Uitgave 2010 - 2015 (miljoenen euro's)	1270	900 (extra tov BV I)
Regionaal waterbeheer (waterschappen)	840	480
Regionaal Waterbeheer (gemeenten)	320	90
Rijkswateren	90	250
Grondwater (provincie/rijk/derden)	20	80
Rijn-Midden		
Doelbereik Ecologie oppervlaktewater	20% - 100%	60% - 100%
Doelbereik Chemie oppervlaktewater	Geen effect (alleen regionale maatregelen in beeld)	Geen effect (alleen regionale maatregelen in beeld)
Doelbereik Grondwater	0% - 70%	45% - 100%
Uitgave 2010 - 2015 (miljoenen euro's)	83	630 (extra tov BV I)
Regionaal waterbeheer (waterschappen)	34	220
Regionaal Waterbeheer (gemeenten)	16	60
Rijkswateren	24	180
Grondwater (provincie/rijk/derden)	9	170

Toelichting***Hoofdconclusies maatregelen***

In de globale analyse zijn voornamelijk inrichtings- en beheermaatregelen en *end of pipe*-maatregelen (effectgerichte maatregelen) uitgewerkt. Het halen van ecologische en met name de chemische doelen is meestal niet mogelijk zonder generieke bronmaatregelen en RO-maatregelen. Inrichtings- en beheersmaatregelen voor oppervlaktewater hebben met name benedenstrooms het grootste effect.

Generieke maatregelen hebben het grootste chemische effect. Regionale maatregelen hebben een gering effect.

Hoofdconclusies doelbereik

Oppervlaktewater ecologie

- Met beleidsvariant I, autonome uitvoering, worden de ecologische doelen voor ongeveer 30 procent gehaald in Rijn West en 60 procent in Rijn Midden
- Met beleidsvariant II, forse inspanning, met inzet van inrichtings- en beheermaatregelen en *end of pipe*-maatregelen tot 65 procent in Rijn West en tot bijna 100 procent in Rijn Midden
- In sommige gebieden in Rijn West blijft het doelbereik, ook in de forse variant, onder de 50 procent. De oorzaak hiervan ligt in sommige gevallen bij natuurlijke of onomkeerbare nutriëntenbelasting (nalevering). In de meeste gevallen door de intensieve nutriëntenbelasting vanuit de landbouw. Vrijwel alle waterbeheerders in Rijn West concluderen dat generieke bronmaatregelen nodig zijn om de ecologische doelen te kunnen bereiken en de effectiviteit van de inrichting en beheer maatregelen te vergroten

Oppervlaktewater Chemie

Generieke bronmaatregelen hebben meestal een veel sterker effect dan ander maatregelen. In de vervolgfase moet daarom generiek brongericht beleid volledig in beeld komen. De totale kosten kunnen daarmee hoger uitvallen.

Grondwater Chemie

De uitvoering van het huidige generieke mestbeleid (derde nitraat actieprogramma tot 2009) is in de meeste gebieden voldoende om de normen te halen. Dit geldt ook voor het generieke gewasbeschermingbeleid. Sommige grondwaterwinningen houden een structureel probleem met te hoge concentraties. Hiervoor zal aanvullend beleid nodig zijn.

Drinkwateronttrekkingsgebieden met bodemverontreinigingen zijn globaal in beeld gebracht. De locaties zijn een potentiële bedreiging en kunnen ertoe leiden dat het huidige niveau van waterzuivering in de toekomst moet worden uitgebreid.

Verdroging

De verdroging in Natura 2000 gebieden is in alle deelstroomgebieden een aandachtspunt. Beleidsvariant I, autonome uitvoering, leidt tot weinig verbetering. Beleidsvariant II lost de verdroging in alle Natura 2000 gebieden op.

Hoofdconclusies kosten

De resultaten van de kostenberekeningen zijn gebaseerd op veel aannames. Informatie over de generieke maatregelen van het Rijk ontbreekt grotendeels. De detailanalyse in de volgende fase zal per waterlichaam gebeuren en een beter inzicht geven.

Rijn West

De kosten van het huidige operationele beheer en onderhoud door waterschappen, gemeenten, en provincies in Rijn West worden geschat op circa 5 miljard euro voor de periode 2010-2015. Autonome uitvoering vraagt in deze periode een bijdrage van 1,3 miljard euro aan extra budget. Beleidsvariant II betekent een toename van de kosten met circa 0,9 miljard ten opzichte van Beleidsvariant I.

Rijn Midden

De kosten van het huidige operationele beheer en onderhoud in Rijn Midden worden geschat op circa 1,3 miljard euro voor de periode 2010-2015. Autonome uitvoering kost in deze periode in totaal bijna 0,1 miljard euro extra. Beleidsvariant II betekent een kostenstijging van circa 0,63 miljard ten opzichte van Beleidsvariant I.

Bijlage 2**Planning tweede helft 2006 en geheel 2007**

Stap KRW-proces: Opstellen van de waterkwaliteitsdoelen en maatregelen op het schaalniveau van waterlichamen.				
<i>Tijdpad</i>	<i>Stap</i>	<i>Trekker en uitvoering</i>	<i>Product</i>	<i>Besluitvorming</i>
2 ^e helft 2006 tot begin 2008	Het doorlopen van het gedetailleerde proces voor het afwegen van doelen en maatregelen op het schaalniveau van – clusters – oppervlaktewaterlichamen	Waterschappen, i.s.m. de provincie, gemeenten, rws-directies en maatschappelijke organisaties	Per waterlichaam: Doelen, programmering maatregelen, Kosten/Baten, Witte vlekken	Bestuur waterschap Afstemming RAO/RBO
juni 2007	Tussenresultaten beschikbare informatie over doelen en maatregelen per waterlichaam (stap 3b) voor besluitvorming in het RBO	RAO en Kernteam	Concept regionale input voor de landelijke nota 2007	RBO
juni-sept. 2007	Tussentijdse bestuurlijke besluitvorming over de beschikbare resultaten van het gedetailleerde proces	Afzonderlijke organisaties	Rapportage over een deel van de waterlichamen. Een deel is concreet uitgewerkt; een deel nog niet.	Bestuur: waterschappen provincies gemeenten
sept. 2007	Tussenresultaten beschikbare informatie over doelen en maatregelen per waterlichaam (stap 3b) voor besluitvorming in het RBO	RAO en Kernteam	Regionale input voor de landelijke nota 2007 aangepast obv de bestuurlijke behandeling in de afzonderlijke organisaties.	RBO
begin 2008	Samenvatten resultaten stap 3b in het RBO: 'Conceptontwerp SGBP-RW'	RAO en Kernteam	Rapportage aan rijk, provincies, waterschappen en gemeenten op basis van de besluitvorming van besturen	RBO
1 ^e helft 2008	Start bestuurlijke besluitvorming over de resultaten van het gedetailleerde proces	Afzonderlijke organisaties	Inbreng voor beleidsplannen van provincie, waterschappen en rijk	Bestuur: waterschappen provincies gemeenten

II. Case Kromme Rijn

Voorbeeld van uitwerking KRW-aanpak in het beheersgebied van Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden (HDSR)

Gebiedsbeschrijving

De Kromme Rijn is een 25 kilometer lang, langzaam stromend riviertje in het oosten van het beheersgebied van Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden. Het stroomt van Wijk bij Duurstede naar Utrecht.

De Kromme Rijn is een oppervlaktewaterlichaam (OWL), waarover naar Brussel gerapporteerd moet worden. De Kromme Rijn reguleert, door een reeks van stuwen en sluizen, de water aan- en afvoer van het omliggende gebied. De Kromme Rijn staat in verbinding met het oppervlaktewaterlichaam 'Langbroekerwetering', maar ook met andere watergangen waarover niet naar Brussel gerapporteerd gaat worden. Er hoeft niet over het hele stroomgebied (beïnvloedingsgebied) gerapporteerd te worden, maar de kwaliteit van dit gebied is sterk sturend voor het halen van de doelen in het oppervlaktewaterlichaam. Vooral in deze 'overige' wateren moeten de maatregelen worden genomen die nodig zijn.

Naast de functie van aan- en afvoer van water heeft de Kromme Rijn een functie voor natuur (ecologische verbindingzone), recreatie (zoals kanovaren) en op kleine schaal beroepsvisserij. Door menselijke invloeden (hydromorfologische ingrepen) als stuwen, kanalisatie/normalisatie, oeverbeschoeiing, bedijking en vermindering van kwel (door aanleg ARK en grondwateronttrekkingen) kan de Kromme Rijn niet meer hersteld worden als natuurlijk water. Hierdoor is het in termen van de KRW een sterk veranderd waterlichaam (figuur 1). Stuwen kunnen bijvoorbeeld niet weggehaald kan worden (dan komt de aan- en afvoerfunctie in het geding), maar om het water zo natuurlijk mogelijk te maken kan zo'n stuw bijvoorbeeld wel vispasseerbaar gemaakt worden.

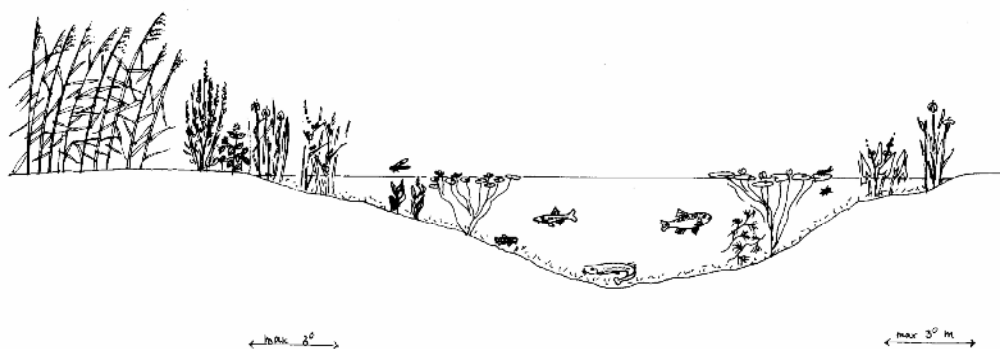

Figuur 1: de Kromme Rijn loopt hier door agrarisch landschap.

KRW doelen, maatregelen en kosten

De KRW schrijft voor dat de doelen in 2015 gehaald moeten worden. Voor de Kromme Rijn zijn de doelen in een pilot uitgewerkt. Figuur 2 verbeeldt de ecologische doelen voor de Kromme Rijn. De volgende autonome maatregelen zijn al vastgelegd. Ze leveren een positieve bijdrage aan het halen van de doelen, maar zijn onvoldoende om de KRW-doelen in 2015 te halen.

- reductie fosfaat op RWZI's
- basis mestbeleid en beperkingen bestrijdingsmiddelen
- natuurvriendelijke inrichting oevers 5 kilometer per jaar
- huidig baggerbeleid
- vispassages bij stuwen Kromme Rijn
- tegengaan exoten
- riooloverstorten voldoen aan basisinspanning en waterkwaliteitsspoor.

Figuur 2: Zo kunnen de doelen voor de Kromme Rijn eruit zien.

Om aan de doelstellingen van de KRW te voldoen, zullen extra maatregelen uitgevoerd moeten worden. Voor de Kromme Rijn heeft het Hoogheemraadschap een overzicht gemaakt van maatregelen die een positieve bijdrage leveren het watersysteem:

- brongerichte maatregelen:
  - bevorderen duurzaam bouwen
  - strenger mestbeleid
  - verbod op bepaalde bestrijdingsmiddelen
- watersysteemmaatregelen:
  - 80 procent natuurvriendelijke inrichting oevers
  - natuurvriendelijk peil d.w.z. 20 centimeter verschil zomer en winterpeil
  - 25 procent verondiepen tot maximaal 1 meter
  - natuurvriendelijk beheer
  - slibvang (30 ha)
  - baggeren tot harde bodem
  - zijtakken vispasseerbaar maken en oude meanders aansluiten
- ruimtelijke maatregelen:
  - bij functietoekenning rekening houden met ecologie
  - geen visserij
  - gelimiteerde kanorecreatie

functiewijziging van landbouw naar natuur (17,3 ha Langbroekerwetering)
aanleg helofytenfilters (200 ha)
bufferstroken rondom natuurgebied (39 ha)
reductie grondwaterwinningen.

Een harde randvoorwaarde bij het samenstellen en uitvoeren van de maatregelen is dat de huidige gemiddelde stroomsnelheid gehandhaafd blijft. Dit hangt samen met de functie die de Kromme Rijn heeft in de aanvoer van water via de stadsgrachten richting de Vecht en de afspraken die hierover gemaakt zijn met Hoogheemraadschap Amstel Gooi en Vecht.

De KRW-methodiek schrijft voor dat de doelen worden afgeleid op basis van het effect van het pakket maatregelen dat haalbaar is. De haalbaarheid van maatregelen is grofweg gedefinieerd, maar bepaalde keuzes staan nog open. Aan enkele dilemma's van deze keuzes moet de provincie (mede) richting geven.

Waar lopen we tegenaan?

Het waterschap heeft aan de hand van de bovenstaande lijst met maatregelen al pogingen gedaan om maatregelenpakketten samen te stellen. Deze pakketten zullen met de regio besproken worden. Uiteindelijk bepaalt het maatregelenpakket de hoogte van de doelen. Bij het samenstellen van de pakketten liep het hoogheemraadschap tegen bepaalde vragen aan. Hieronder is een aantal van deze vragen weergegeven:

- De normen voor nutriënten voor de Kromme Rijn zelf zijn nog niet afgeleid. Het is echter aannemelijk dat de huidige nutriëntenconcentraties passen bij de ecologische doelen. Echter het water van de Kromme Rijn wordt ook gebruikt voor aanvoer naar andere oppervlaktewaterlichamen (o.a. Langbroekerwetering) en overige wateren waarvoor de eisen aan nutriëntenconcentraties ook nog niet zijn afgeleid. Het is te verwachten dat de huidige nutriëntenconcentraties in de Kromme Rijn te hoog zullen zijn voor de ecologische doelen in deze andere wateren die ervan afhankelijk zijn. In hoeverre houden we bij het samenstellen van het maatregelenpakket rekening met de huidige doelen voor niet KRW wateren? Houden we onze regionale ambitie voor deze andere wateren vast?
- Welk percentage natuurvriendelijke oevers is haalbaar en fysiek uitvoerbaar vóór 2015? Dit geldt ook voor andere maatregelen. Zulke normen zijn niet omschreven, maar het provinciaal beleid geeft hier wel richting aan.
- Naast de positieve invloed op de ecologische kwaliteit hebben natuurvriendelijke oevers ook zogenaamde zachte baten. Het is anders om langs een beschoeiing te kanoën dan langs een natuurvriendelijke oever. Laten we deze aspecten meewegen in de keuze van maatregelen?
- Is functiewijziging van landbouw naar natuur mogelijk? En zo ja: hoeveel? Dit hangt samen met de vraag over de maatschappelijke haalbaarheid van de KRW.
- Hoever kun je gaan in het treffen van maatregelen zonder te komen tot disproportioneel hoge kosten?
- Hoe nemen we de maatregelen die voortvloeien uit de wederzijdse beïnvloeding van grondwater en oppervlaktewater mee?
- Welke maatregelenpakketten zijn kosteneffectief en willen we alleen deze, of ook een percentage aan brongericht maatregelen of RO-maatregelen inzetten?
- Hoe houden we rekening met andere beleidsdoelen? Bijvoorbeeld voor de aanpak van verdroging van 'landnatuur' langs de Kromme Rijn is verhoging van het zomerpeil noodzakelijk, terwijl voor het behalen van de ecologische KRW doelen in de Kromme Rijn een seizoensfluctuatie van 20 centimeter met een lager zomerpeil en een hoger winterpeil nagestreefd wordt.
- Wat doen we bij strijdigheid tussen maatregelen uit verschillende beleidsvelden? Een voorbeeld dat in het Kromme Rijngebied speelt is het nadelige effect van oppervlaktewaterpeilverhoging op de waterkwaliteit als gevolg van uitspoeling van voedingsstoffen.

III. Dilemma's

Dilemma 1: Ambitieniveau

Als we in Nederland de voorlopige KRW-doelen willen halen, komen we er niet met het bestaande beleid en de voorgenomen inspanningen. Extra inzet is dan ook nodig. Maar we moeten niet uit het oog verliezen dat Nederland, en Utrecht in het bijzonder, een dichtbevolkte regio met een intensief gebruikte leefomgeving is. Streven naar schoner water moet dan ook realistisch worden benaderd.

De KRW geeft ons wel een unieke kans om doelen en maatregelen met alle waterbeheerders in het stroomgebied samen af te spreken. Daarbij geldt een zekere resultaatsverplichting om die doelen ook daadwerkelijk te halen.

Dilemma:

Waar vinden we de balans tussen wat enerzijds minimaal moet van Brussel en wat anderzijds recht doet aan onze eigen mogelijkheden?

Stellingen:

1. We spreken met Brussel af dat we doen wat moet om minimaal te voldoen aan de KRW
2. In de regio behouden we voor ecologie onze eigen ambities en gaan daarmee een stap verder dan Europa eist

Toelichting:

De KRW stelt eisen aan de ecologie en de chemie:

Goede Chemische Toestand in 2015 als doel voor alle wateren.

- doel is vergelijkbaar met huidige normen (MTR)
- veel minder ambitieus dan de huidige lange termijn doelen (streefwaarden)
- maar er wordt nu nog niet voldaan aan de streefdoelen voor zware metalen, bestrijdingsmiddelen en PAK's: maatregelen zijn nodig!

Regionaal: geen verdere differentiatie van doelen.

Goed Ecologische Potentieel (GEP) in 2015 – 2027 alleen voor de grote wateren die als oppervlaktewaterlichaam zijn aangewezen

- naar Brussel leggen we ons in het Stroomgebiedbeheersplan vast voor de minimale invulling van de KRW: alleen datgene wat strikt moet (met resultaatsverplichting)
- dat doel voor deze waterlichamen is soepeler dan huidige lange termijn doel in Utrecht (END)

Regionaal: ecologische doelen voor alle wateren

- lokaal fijner uitgewerkt: eigen vrijheid voor differentiatie van doelen waar nodig en mogelijk (met inspanningsverplichting)
- ambitie END (huidig beleid voor lange termijn) wordt vertaald naar een realistisch streefdoel volgens de KRW-methodiek
- aansluiten bij functies (natuur, landbouw, stedelijk gebied) en gebiedsgericht projecten
- soms wat strenger dan KRW (waterparels)
- soms wat soepeler dan KRW (oud stedelijk gebied)

Dit leggen we vast in Waterhuishoudingsplan en waterbeheersplannen, maar we leggen dit niet vast in het Stroomgebiedbeheersplan voor Brussel

Dilemma 2: Kosten en lastenverdeling

In de afgelopen maanden is globaal duidelijk geworden, welke kosten gemoeid zijn met invoering van de KRW-doelen in Utrecht:

- voor burgers moet tot 2015 worden gedacht aan een bedrag van 20 euro per persoon per jaar bovenop wat men nu betaalt aan gemeente en waterschap voor schoon water
- voor het bedrijfsleven heeft de Kamer van Koophandel Amsterdam becijferd dat de zuiveringslasten gemiddeld met 20 procent per jaar zullen stijgen.

Opgemerkt moet worden dat deze cijfers indicatief zijn en dat in de loop van 2007 zal blijken of er dubbelstellingen in de onderzoeken zaten. De algemene verwachting is dat de extra kosten uiteindelijk lager zullen uitvallen, maar hoger kan ook.

Dilemma:

Wat hebben we over voor een duurzame verbetering van de waterkwaliteit? Is een dergelijke lastenstijging voor burgers en bedrijfsleven acceptabel?

Stellingen:

1. De extra inspanningen voor schoon water zijn relatief gering (in absolute termen)
2. De baten van schoon water zullen ruimschoots opwegen tegen de kosten

Toelichting:

Tegenover de extra investeringen staan opbrengsten. Schoner water is positief voor bewoners, gebruikers en bedrijfsleven. Ook in economische zin. Denkt u bijvoorbeeld aan vermindering van zuiveringsinspanning. Verder zijn positieve baten bijvoorbeeld de waardering van een schoon milieu en het besef dat daarmee onze kinderen in de toekomst gebaat zijn.

Kunnen we dergelijke positieve maar ‘zachte’ waarden meenemen in de te nemen afweging over de kosten van de KRW?

Dilemma 3: Rol Utrecht als grondwaterbeheerder

Infiltraties, afkoppelen riolering, afwezigheid riolering, afvoer run-off

Ter voorkoming van riooloverstorten en ter verbetering van het zuiveringsrendement van de RWZI's wordt er de laatste jaren er naar gestreefd het, relatief schone, regenwater niet meer via het riool af te voeren. Het regenwater gaat dan of naar het oppervlaktewater of wordt geïnfiltreerd. Het afgekoppelde water is echter niet altijd schoon. Deels omdat het regenwater zelf vervuild is; deels door afspoeling van vervuiling op het wegdek en door de afgifte van zware metalen van daken, dakgoten en regenpijpen. Vanwege de voordelen van het niet afvoeren van regenwater naar de riolering heeft de provincie Utrecht in het waterhuishoudingsplan beleid geformuleerd. Vanwege de risico's voor het vervuilen van het grondwater passen wij het grondwaterbeleid enigszins aan (in het grondwaterplan 2007).

Dilemma:

Moeten wij gemeenten vragen om het afkoppelen van verhard oppervlak te staken omdat de KRW vraagt om een brongerichte aanpak van mogelijke verontreiniging van grondwater? Of moeten we verdergaande maatregelen vragen om de kwaliteit van het geïnfiltreerde water zelf te verbeteren?

Stelling:

1. Verdergaande maatregelen om regenwater niet via het riool af te voeren zijn noodzakelijk

Interactie grond- en oppervlaktewater onvoldoende in beeld

Tot eind 2007 worden de doelen en maatregelen voor specifieke waterlichamen nader in beeld gebracht. Het gaat daarbij zowel om oppervlaktewaterlichamen als grondwaterlichamen. Op een aantal plaatsen in de provincie staan grondwater en oppervlaktewater rechtstreeks met elkaar in contact. Te denken valt aan de flanken van de heuvelrug, Noorderpark en de Gelderse Vallei.

Tot nu toe is voor deze interactie tussen grond- en oppervlaktewater met name gekeken naar kwantiteit (grondwaterstanden en overlast dan wel verdroging). De KRW stelt echter eisen aan inzicht in de wederzijdse chemische beïnvloeding. Deze is vaak onvoldoende bekend. Daardoor wordt met aannames gewerkt. Bij het inschatten van effecten van maatregelen is dat een lastige zaak, zeker als het om kostbare ingrepen gaat.

Dilemma:

Is het aanvaardbaar dat voor de kosteneffectiviteit van maatregelen grotendeels moet worden teruggevallen op expertkennis en aannames? Hoe kunnen we de aanwezige kennis over beïnvloeding van oppervlaktewater vanuit grondwater en omgekeerd maximaal benutten?

Stellingen:

1. Het is niet aanvaardbaar dat we voor het bepalen van de exacte wederzijdse, chemische beïnvloeding van grond- en oppervlaktewater wordt gewerkt met aannames.